

Nr 78

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående kommunal skatteutjämning, m. m., jämte i ämnet väckta motioner, såvitt propositionen och motionerna hänvisats till statsutskottet.

(5:e avd.)

I propositionen nr 1 (bilaga 9, s. 75 o. 76) har Kungl. Maj:t (punkterna D 2—D 4) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1965/66 beräkna till Bidrag till skattetyngda kommuner, m. m. ett förslagsanslag av 100 000 000 kr., till Skatteersättning till kommunerna i anledning av 1957 års ortsavdragsreform, m. m. ett förslagsanslag av 400 000 000 kr. och till Skatteersättning till kommunerna i anledning av 1961 års ortsavdragsreform ett förslagsanslag av 345 000 000 kr.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 43, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 26 februari 1965, föreslagit riksdagen att 1. antaga vid propositionen fogade, inom finansdepartementet upprättade förslag till a) lag med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt och b) förordning om skatteutjämningsbidrag, 2. anvisa för budgetåret 1965/66 under sjunde huvudtiteln till a) Bidrag till skattetyngda kommuner, m. m., ett förslagsanslag av 50 000 000 kr., b) Skatteersättning till kommunerna i anledning av 1957 års ortsavdragsreform, m. m., ett förslagsanslag av 166 000 000 kr., c) Skatteersättning till kommunerna i anledning av 1961 års ortsavdragsreform, ett förslagsanslag av 162 000 000 kr. och d) Skatteutjämningsbidrag till kommunerna, m. m., ett förslagsanslag av 465 000 000 kr.

Propositionen har hänvisats till bevillningsutskottet, såvitt den gäller förslaget till lag med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, till lagutskott, såvitt den avser frågan om kostnaderna för folkpensioneringen, och i övrigt till statsutskottet.

Berörda förslag till förordning har följande lydelse.

Förslag
till
Förordning
om skatteutjämningsbidrag

Härigenom förordnas som följer.

Allmänna bestämmelser

1 §.

Kommun äger erhålla skatteutjämningsbidrag av statsmedel enligt bestämmelserna i denna förordning.

2 §.

I denna förordning förstås med

kommun: landskommun, köping, stad, landstingskommun, församling, pastorat och annan kyrklig samfällighet som äger beskattningsrätt,

bidragsår: det kalenderår under vilket skatteutjämningsbidrag utgår,

beräkningsår: det kalenderår som föregår bidragsåret,

skattekraft: antalet skattekronor och skatteören per invånare i kommunen, beräknat efter taxeringsnämnds beslut rörande beräkningsårets taxering till kommunal inkomstskatt och antalet kyrkobokförda invånare i kommunen vid beräkningsårets ingång,

medelskatekraft: antalet skattekronor och skatteören per invånare i hela riket, beräknat efter taxeringsnämnds beslut rörande beräkningsårets taxering till kommunal inkomstskatt och antalet kyrkobokförda invånare i hela riket vid beräkningsårets ingång,

sammanlagd utdebitering: summan inom landskommun, köping eller stad av utdebiteringssatserna för beräkningsåret för skatt till kommun, municipalsamhälle och tingslag samt

utdebiteringsgräns: medeltalet av de sammanlagda utdebiteringarna i hela riket, bestämt genom att summan av de tal, som erhållas om inom varje landskommun, köping eller stad sammanlagda utdebiteringen multipliceras med antalet skattekronor och skatteören enligt taxeringsnämnds beslut rörande taxering till kommunal inkomstskatt året före beräkningsåret, delas med sammanlagda antalet skattekronor och skatteören i hela riket.

Omfattar landskommun, köping eller stad två eller flera församlingar, skall vid beräkningen av den sammanlagda utdebiteringen medeltalet av utdebiteringssatserna för församlingsskatt inräknas i summan av utdebiteringssatserna. Detta medeltal bestämmes genom att summan av de tal, som erhållas om varje församlings utdebiteringssats multipliceras med antalet skattekronor och skatteören i församlingen enligt taxeringsnämnds beslut rörande taxering till kommunal inkomstskatt året före beräkningsåret, delas med antalet skattekronor i den landskommun, köping eller stad inom vilken församlingarna äro belägna. Tillhöra delar av församling skilda kommuner, gäller vad nu sagts om församling sådan del.

Municipalsamhälles utdebiteringssats ingår i den sammanlagda utdebiteringen med det belopp, vartill den skulle ha uppgått om antalet skatte kronor och skatteören i municipalsamhället varit detsamma som i den landskommun inom vilken municipalsamhället är beläget.

3 §.

Skatteutjämningsbidrag utgår vid brist på skattekraft och vid hög utdebitering samt i fall som anges i 16 §.

4 §.

Skatteutjämningsbidrag skall vid upprättande av utgifts- och inkomststat för bidragsåret upptagas bland kommunens inkomster.

Skatteutjämningsbidrag vid brist på skattekraft

5 §.

Skatteutjämningsbidrag vid brist på skattekraft utgår till kommun, vars skattekraft understiger den skattekraft, som kommunen skall tillförsäkras enligt 8 §.

6 §.

Skatteutjämningsbidrag vid brist på skattekraft utgår med det belopp, som erhålles, när tillskott av skatteunderlag enligt 8 § multipliceras med den utdebiteringssats som kommunen fastställt för bidragsåret.

7 §.

För beräkning av tillskott av skatteunderlag enligt 8 § indelas riket i följande skattekraftsområden, nämligen

skattekraftsområde 1, omfattande hela riket med undantag av Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län,

skattekraftsområde 2, omfattande Västernorrlands och Jämtlands län samt av Västerbottens län landskapet Västerbotten ävensom Nordmalings, Hörnefors och Bjurholms kommuner, samt

skattekraftsområde 3, omfattande återstående del av Västerbottens län och Norrbottens län.

När särskilda skäl föreligga, äger Konungen förordna om avvikelser från den i första stycket angivna indelningen i skattekraftsområden.

8 §.

Tillskott av skatteunderlag utgöres av det antal skatte kronor och skatteören, som kommunen måste tillföras för att skattekraften skall motsvara följande andel av medelskatte kraften, nämligen för

landstingskommun i skattekraftsområde 1	.....	95 procent,
annan kommun i skattekraftsområde 1	.....	90 procent,
kommun i skattekraftsområde 2	.....	110 procent och
kommun i skattekraftsområde 3	.....	125 procent.

För landstingskommun må dock tillskottet av skatteunderlag icke understiga summan av de tillskjutna skatteunderlag som för år 1965 utgick till landstingskommunen enligt kungörelserna den 16 maj 1957 (nr 205) angående skatteersättning i anledning av 1957 års ortsavdragsreform och den 27 april 1962 (nr 140) angående skatteersättning i anledning av 1961 års ortsavdragsreform.

Ingå två eller flera församlingar i pastorat eller annan kyrklig samfällig-

het som äger beskattningsrätt, skall tillskottet av skatteunderlag till den kyrkliga samfälligheten utgöra summan av sådana tillskott till församlingarna.

För landskommun, köping eller stad där den sammanlagda utdebiteringen understiger utdebiteringsgränsen, skall det enligt första stycket gällande procenttalet minskas med en procentenhet för varje fullt tjugotal ören, varmed den sammanlagda utdebiteringen understiger utdebiteringsgränsen.

Tillhöra delar av kommun skilda skattekraftsområden, beräknas tillskottet särskilt för varje sådan del.

9 §.

Träder ändring beträffande kommuns indelning i kraft vid bidragsårets ingång, skall tillskott av skatteunderlag beräknas på grundval av den indelning som gällde vid beräkningsårets ingång. Vid delning av kommun skall tillskottet fördelas i förhållande till kommundelarnas invånarantal vid beräkningsårets början.

10 §.

Tillskott av skatteunderlag skall avrundas till närmast hela hundratal skattekoronor, varvid 50 skattekoronor avrundas uppåt.

11 §.

Länsstyrelsen skall fastställa tillskott av skatteunderlag samt senast den 10 september under beräkningsåret tillställa kommun uppgift om tillskottets storlek.

Skatteutjämningsbidrag vid hög utdebitering

12 §.

Skatteutjämningsbidrag vid hög utdebitering utgår till landskommun, köping eller stad, vars omräknade sammanlagda utdebitering överstiger utdebiteringsgränsen. Med omräknad sammanlagd utdebitering förstås den utdebitering för beräkningsåret som skulle ha fastställts, om för samma år varken bidrag vid hög utdebitering eller bidrag enligt 16 § utgått.

13 §.

Skatteutjämningsbidrag vid hög utdebitering utgår med belopp, motsvarande vad som skulle utgå på grundval av kommunens skatteunderlag enligt beräkningsårets taxering, ökat med tillskott av skatteunderlag enligt 8 §, efter ett belopp för skattekorona och skatteöre som utgör viss andel av skillnaden mellan den omräknade sammanlagda utdebiteringen i kommunen och utdebiteringsgränsen. Denna andel är 1/10 procent för varje öre av den del av den omräknade sammanlagda utdebiteringen, som överstiger utdebiteringsgränsen med högst tre kronor, och 60 procent av den del av den omräknade sammanlagda utdebiteringen som överstiger utdebiteringsgränsen med mer än tre kronor.

14 §.

Träder ändring beträffande kommuns indelning i kraft vid bidragsårets ingång, skall bidrag vid hög utdebitering beräknas på grundval av den indelning som gällde vid beräkningsårets ingång. Vid delning av kommun

skall bidraget fördelas i förhållande till kommundelarnas invånarantal vid beräkningsårets början.

15 §.

Länsstyrelsen skall fastställa skatteutjämningsbidrag vid hög utdebitering samt senast den 10 september under beräkningsåret tillställa landskommun, köping och stad uppgift om bidragets storlek.

Extra skatteutjämningsbidrag

16 §.

När synnerliga skäl föreligga, äger Konungen efter ansökan bevilja kommun extra skatteutjämningsbidrag.

Ansökan om extra skatteutjämningsbidrag inges till länsstyrelsen senast den 31 januari under beräkningsåret.

Övriga bestämmelser

17 §.

Statistiska centralbyrån fastställer varje år senast den 1 juli utdebiteringsgränsen och senast den 25 augusti medelskattekräften.

18 §.

I fråga om utbetalning av skatteutjämningsbidrag under bidragsåret äga bestämmelserna i kommunallagen och annan författning om utbetalning av allmän kommunalskatt motsvarande tillämpning.

Riksrevisionsverket äger meddela de föreskrifter i övrigt som fordras beträffande länsstyrelsernas utanordning, bokföring m. m. av skatteutjämningsbidrag.

19 §.

Finner länsstyrelse på grund av anmärkning eller eljest att av länsstyrelsen meddelat beslut enligt denna förordning blivit oriktigt på grund av felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende, skall länsstyrelsen, sedan vederbörande kommun erhållit tillfälle att yttra sig, meddela beslut om rättelse.

20 §.

Talan mot statistiska centralbyråns och länsstyrelses beslut enligt denna förordning må föras av kommun. Talan föres hos Kungl. Maj:t genom besvär.

21 §.

De ytterligare föreskrifter, som fordras för tillämpning av denna förordning, meddelas av Konungen.

Övergångsbestämmelser

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1966. Förordningens bestämmelser skola dock gälla dessförinnan i avseende på åtgärder, som fordras för förordningens tillämpning efter ikraftträdandet.

Genom denna förordning upphäves förordningen den 18 maj 1951 (nr 278) angående bidrag till skattelindring åt synnerligt skattetyngda kommuner.

I samband med ikraftträdandet gäller följande.

1. Skatteutjämningsbidrag vid brist på skattekraft för bidragsåret 1966 beräknas med tillämpning av 6 §. Därvid förstås vid tillämpning av 8 § sista stycket med sammanlagd utdebitering den enligt tredje stycket denna punkt omräknade utdebiteringen. Om den så omräknade utdebiteringen understiger utdebiteringsgränsen, skall den höjas med 40 procent av skillnaden.

Skatteutjämningsbidrag vid hög utdebitering för bidragsåret 1966 beräknas till det belopp, som erhålles, när kommunens skatteunderlag enligt 1964 års taxering, ökat med tillskott av skatteunderlag enligt 8 § första stycket, multipliceras med den i 13 § angivna andelen av den sammanlagda utdebiteringen, omräknad enligt tredje stycket denna punkt. Vid denna beräkning skall medelskattekraften utgöra 60 skattekronor 40 skatteören per invånare.

Vid beräkning av bidrag enligt denna punkt skall den sammanlagda utdebiteringen för år 1965 omräknas och bestämmas till det belopp, som svarar mot summan av kvoten av landstingskommunens medelsbehov och skatteunderlag samt kvoten av övriga kommuners, inbegripet municipal-samhälles och tingslags, medelsbehov, och landskommunens, köpingens eller stadens skatteunderlag. Därvid förstås med medelsbehov det belopp, som anges i fjärde stycket denna punkt, och med skatteunderlag antalet skattekronor och skatteören enligt taxeringsnämnds beslut rörande 1964 års taxering till kommunal inkomstskatt, ökat med tillskott av skatteunderlag enligt föregående stycke. I fråga om landstingskommun skall även föreskriften i 8 § andra stycket iakttagas.

Med medelsbehov för år 1965 förstås det belopp, som motsvarar summan av vad kommunen under år 1965 av statsverket uppburit dels såsom förskott av allmän kommunalskatt på grundval av 1964 års taxering dels såsom skatteersättning enligt de i 8 § nämnda kungörelserna angående skatteersättning dels såsom skattelindringsbidrag enligt förordningen den 18 maj 1951 (nr 278) angående bidrag till skattelindring åt synnerligt skattetyngda kommuner i dess nuvarande lydelse. Det så framräknade beloppet skall emellertid jämkas som om kommunen haft att av de folkpensionskostnader, som utbetalts för inom kommunen mantalsskrivna pensionsberättigade, bestrida kostnaderna för de kommunala bostadstilläggen och som om kommunen icke uppburit statsbidrag till kostnaderna för anordnande av skolmåltider, för skolskjutsar och inackordering, för pedagogisk utrustning, för kommunalt folkbibliotek och för driften av barnhem.

Utdebiteringsgränsen för beräkningsåret 1965 skall utgöra 16 kronor 60 öre för skattekrona.

2. Fordras eljest särskilda bestämmelser i fråga om denna förordnings ikraftträdande äger Konungen meddela sådana bestämmelser.

Propositionen

Propositionen grundar sig på 1958 års skatteutjämningskommittés betänkande med titeln »Kommunal skatteutjämning m. m.» (SOU 1964: 19).

I propositionen föreslås att en bidragsgivning i allmänt skatteutjämnande syfte till kommunerna införs fr. o. m. år 1966. I samband därmed slopas de nuvarande skatteersättningarna till kommunerna i anledning av

1957 och 1961 års ortsavdragsreformer samt skattelindringsbidraget till synnerligt skattetyngda kommuner. Bidrag föreslås skola utgå *dels* till landskommuner, köpingar, städer, landstingskommuner och kyrkliga kommunenheter, när skattekraften, dvs. skatteunderlaget per invånare, i kommunen understiger en viss nivå (skatteutjämningsbidrag vid brist på skattekraft), *dels* till landskommuner, köpingar och städer, när den sammanlagda utdebiteringen för allmän kommunalskatt i kommunen överstiger medelutdebiteringen i riket (skatteutjämningsbidrag vid hög utdebitering). Utöver dessa bidrag kan efter ansökan ett extra skatteutjämningsbidrag utgå, om synnerliga skäl föreligger.

Skatteutjämningsbidraget vid brist på skattekraft bygger på ett tillskott av skatteunderlag. Tillskottet varierar med hänsyn till kommunens belägenhet. Riket indelas sålunda i tre skattekraftsområden med olika gränser för tillskottens storlek, nämligen skattekraftsområde 1, omfattande hela riket med undantag av de fyra nordligaste länen, skattekraftsområde 2, omfattande Västernorrlands och Jämtlands län samt Västerbottens läns kustland, och skattekraftsområde 3, omfattande Lapplandsdelen av Västerbottens län och Norrbottens län. Kommun garanteras en skattekraft i område 1 av 95 % om fråga är om landstingskommun och 90 % om fråga är om annan kommun, i område 2 av 110 % och i område 3 av 125 % av medelskattekraften i riket. För landstingskommun gäller därjämte den särskilda garantin att tillskottet av skatteunderlag inte skall understiga vad kommunen för år 1965 uppburit i tillskjutet skatteunderlag enligt 1957 och 1962 års kungörelser om skatteersättning. Om landskommuns, köpings eller stads sammanlagda utdebitering för allmän kommunalskatt understiger medelutdebiteringen skall dock de nämnda procenttalen reduceras. Bidraget utgår med belopp som motsvarar produkten av skatteunderlags-tillskottet och kommunens utdebiteringssats för bidragsåret.

Skatteutjämningsbidraget vid hög utdebitering beräknas på kommunens totala skatteunderlag och utgår efter en viss procent av den del av den sammanlagda utdebiteringen för året före bidragsåret som överstiger medelutdebiteringen i riket.

Vidare föreslås att vissa speciella bidrag till kommunerna skall avlösas, nämligen bidragen till skolmåltider, till anskaffande av inventarier för skolmåltider, till skolskjutsar och inackordering, till pedagogisk utrustning, till de kommunala folkbiblioteken, till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem ävensom till uppförande eller inrättande av barnhem och till driften av barnhem. De genom avlösningen disponibla medlen föreslås skola överföras till det allmänt skatteutjämnande bidragssystemet.

Slutligen föreslås att staten skall överta kommunernas nuvarande kostnader för de statligt reglerade folkpensionsförmånerna, dvs. kostnaderna för förtidspensioner jämte barntillägg till sådana pensioner, änkepensioner i anledning av dödsfall som inträffat före den 1 juli 1960 samt hustru-

tillägg. Samtidigt föreslås att kommunerna skall helt svara för de kommunala bostadstilläggen.

En reform enligt de angivna riktlinjerna kan för budgetåret 1965/66 beräknas tillföra kommunerna ett nettotillskott av drygt 400 milj. kr.

Rörande motiveringen för de i propositionen framlagda förslagen får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet. Redogörelser återfinns under följande rubriker å nedan angivna sidor i statsrådsprotokollet, nämligen

1. *Inledning*, s. 9 o. 10,
2. *Nuvarande bidragssystem*, s. 10—18,
3. *Den principiella utformningen av ett allmänt skatteutjämnande bidragssystem*, s. 18—37,
4. *Detaljutformningen av skatteutjämningsystemet*, s. 37—67,
5. *De speciella statsbidragen*, s. 67—72,
6. *Folkpensionskostnaderna*, s. 72—76,
7. *Kostnaderna*, s. 76—82,
8. *De föreslagna åtgärdernas betydelse i utdebiteringshänseende*, s. 83 o. 84,
9. *Anslagsfrågor*, s. 84 o. 85.

Motioner

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft nedan nämnda i anledning av propositionen nr 43 väckta motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Erik Svedberg m. fl.* (I: 648) och den andra inom andra kammaren av herr *Ekström* i Iggesund *m. fl.* (II: 768), i vilka hemställts i första hand att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 43 år 1965 angående kommunal skatteutjämning m. m. måtte besluta sådan ändring av 7 § förordningen om skatteutjämningsbidrag att Gävleborgs län överflyttas från skattekraftsområde 1 till skattekraftsområde 2, och i andra hand att det i länet ingående landskapet Hälsingland överflyttas på dylikt sätt, samt att vederbörande utskott måtte utarbeta härför erforderligt förslag till ändring av författningstexten;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrarna *Hilding* och *Johan Olsson* (I: 655) och den andra inom andra kammaren av herr *Eriksson* i Bäckmora *m. fl.* (II: 772), i vilka hemställts att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 43 år 1965 angående kommunal skatteutjämning, m. m. måtte besluta, att Gävleborgs län skall hänföras till skattekraftsområde 2;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Einar Persson m. fl.* (I: 669) och den andra inom andra kammaren av herrarna *Fredriksson* och *Mellqvist* (II: 791), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att Kopparbergs län skall hänföras till skattekraftsområde 2

samt att vederbörande utskott får i uppdrag att göra erforderliga ändringar i blivande förordning om skatteutjämningsbidrag;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Adolfsson* och *Lager* (I: 673) och den andra inom andra kammaren av herr *Holmberg m. fl.* (II: 801), i vilka, såvitt nu är i fråga, hemställts att riksdagen måtte besluta att dels i skrivelse till regeringen begära en skyndsam och förutsättningslös utredning av frågan om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun beträffande samhällsuppgifter, som genom statliga beslut obligatoriskt ålägges kommunerna; dels ock i avvaktan på resultaten av denna utredning fastställa en fast utdebiteringsgräns i skatteutjämnings-systemet i enlighet med den inom kommittén avgivna reservationen;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bengtson m. fl.* (I: 674) och den andra inom andra kammaren av herr *Hedlund m. fl.* (II: 799), i vilka hemställts I. att riksdagen måtte fastställa som utdebiteringsgräns för skatteutjämningsbidrag vid hög utdebitering samt för reducering av skatteunderlagstillskott en utdebitering till allmän kommunalskatt av 17 kr. per skattekrona samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderlig författningstext; och II. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsam utredning av frågan om kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna i enlighet med vad i motionerna anförts;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Eric Carlsson* och *Wikberg* (I: 675) och den andra inom andra kammaren av herr *Larsson* i *Öskeviksby m. fl.* (II: 802), i vilka — med utgångspunkt från att fr. o. m. kalenderåret 1966 statligt grundbelopp skall ingå i det kommunala bostadstillägget med 400 kr. för ensamstående pensionär och 600 kr. för två pensionsberättigade makar tillsammans, i vilken del motionerna hänvisats till lagutskott — yrkats att riksdagen måtte för budgetåret 1965/66 anvisa till Bidrag i form av statliga grundbelopp i kommunala bostadstillägg ett förslagsanslag av 75 milj. kr.;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Hjorth* (I: 676) och den andra inom andra kammaren av herr *Lundberg* (II: 795), i vilka hemställts att riksdagen vid behandling av proposition nr 43 måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsam utredning avseende kostnadsfördelningen mellan staten och landstingen i vad avser kostnaderna för hälso- och sjukvården och senare förelägga riksdagen de förslag vartill utredningen kan föranleda;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Holmberg m. fl.* (I: 677) och den andra inom andra kammaren av herr *Lothigius m. fl.* (II: 803), i vilka hemställts att riksdagen måtte I. besluta 1) att de bidrag som skall utgå enligt den för landstingen föreslagna särskilda garantin jämlikt 8 § 2 stycket i förslaget till förordning om skatteutjämningsbidrag skall, efter att ha utgått med fullt belopp under ett år, avtrap-

pas med en femtedel varje år under en femårsperiod; 2) att utdebiteringsgränsen fastställs till det belopp, uttryckt i jämn krona eller 50-öring som med 1 till 50 öre överstiger den framräknade medelutdebiteringen; 3) att i övergångsbestämmelserna föreskriva att utdebiteringsgränsen för beräkningsåret 1965 skall utgöra 17 kr. för skattekrona; 4) att fjärde stycket, 8 §, som har följande lydelse: »För landskommun, köping eller stad, där den sammanlagda utdebiteringen understiger utdebiteringsgränsen, skall det enligt första stycket gällande procenttalet minskas med en procentenhet för varje fullt tjugotal ören, varmed den sammanlagda utdebiteringen understiger utdebiteringsgränsen», samt sista meningen i första stycket av punkt 1 i övergångsbestämmelserna som har följande lydelse: »Där utdebiteringen understiger utdebiteringsgränsen, skall utdebiteringen höjas med 40 procent av vad densamma understiger nämnda gräns», skall utgå; 5) att anvisa för budgetåret 1965/66 under sjunde huvudtiteln till Skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m. ett förslagsanslag av 465 000 000 kr.; samt II. uttala 1) att kostnadsökningar i vissa fall på grund av indragningen av statsbidraget för skolskjutsar och inackordering må anses såsom synnerligt skäl för beviljande av extra skatteutjämningsbidrag jämlikt 16 § i föreslagen förordning om skatteutjämningsbidrag; 2) att en bindning för framtiden av skatteunderlagstillskotten till dels den aktuella genomsnittliga skattekraften, dels skattekraftsgränserna så som dessa nu blir fastställda icke bör ske utan möjligheter lämnas öppna att vid lämplig tidpunkt påbörja en successiv anpassning av tillskotten efter vad som kan anses skäligt med hänsyn till framtida omständigheter;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundberg m. fl.* (I: 678) och den andra inom andra kammaren av herr *von Sydow m. fl.* (II: 805), i vilka hemställts att riksdagen med ändring av § 8 i förslag till Förordning om skatteutjämningsbidrag måtte besluta att i denna paragraf efter andra stycket införa följande tillägg: Enahanda bestämmelser skall gälla för 30 % av det skatteunderlag som för år 1965 utgick till de landstingsfria städerna enligt kungörelsen av den 27 april 1962 (nr 140);

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Erik Filip Petersson m. fl.* (I: 679) och den andra inom andra kammaren av herr *Nelander m. fl.* (II: 804), i vilka hemställts att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 43 måtte a) uttala att reglerna för den s. k. utdebiteringsgränsens bestämmande bör överses, därest grunderna för skatteutjämningsbidragens fastställande skulle komma att väsentligt ändras, b) i övrigt understryka vad i motionerna anförts rörande de övergångsproblem som kan uppkomma i vissa glesbygdskommuner i samband med indragningen av statsbidraget till skolskjutsar och c) besluta att statsbidraget till de kommunala folkbiblioteken icke avlöses utan skall anvisas under särskilt för ändamålet upptaget anslag;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sörlin m. fl.* (I: 680) och den andra inom andra kammaren av herr *Ekström* i Iggesund *m. fl.* (II: 797), i vilka hemställts att riksdagen vid behandling av propositionen nr 43 måtte besluta 1) att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att riksdagen senast år 1970 bereds tillfälle ompröva reglerna för samband mellan utdebiteringsgräns och medelutdebitering enligt 2 § i förslaget till förordning om skatteutjämningsbidrag; samt 2) att extra skatteutjämningsbidrag jämväl skall kunna utgå för att mildra obilliga verkningar av att statsbidraget till skolskjutsar avvecklas och att 16 § i förordningen om skatteutjämningsbidrag därför skall erhålla följande formulering: »När särskilda skäl föreligga, äger Konungen efter ansökan bevilja kommun extra skatteutjämningsbidrag. Ansökan — — — beräkningsåret.»;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Eliasson* i Sundborn *m. fl.* väckt motion (II: 798), vari hemställts att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 43 måtte besluta dels sådan ändring av områdesindelningen att fyra skattekraftsområden bildas, varvid Kopparbergs län, Värmlands län och Gävleborgs län utbryts från område 1 och bildar område 2, i vilket såväl landstingskommun som annan kommun garanteras en skattekraft av 100 % av medelskattekraften i riket, dels att i propositionen såsom område 2 och 3 angivna områden betecknas som område 3 respektive 4.

Vidare har utskottet till behandling i detta sammanhang upptagit följande i anledning av propositionerna nr 49 och nr 50 väckta motioner, såvitt de berör frågan om avlösning av vissa speciella statsbidrag och om överföring till det allmänna skatteutjämningsystemet av belopp som motsvarar vad för ändamålen i fråga skulle ha anslagits för budgetåret 1965/66 om bidragen då alltjämt skulle utgått, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bengtson m. fl.* (I: 681) och den andra inom andra kammaren av herr *Hedlund m. fl.* (II: 800), i vilka, såvitt nu är i fråga, hemställts att riksdagen vid sin behandling av propositionen nr 49 måtte avslå förslaget att bidrag till anordnande av skolskjutsar och bidrag till inackordering av skolbarn skall avlösas av kommunalskatteutjämningsbidrag;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Adolfsson* och *Lager* (I: 682) och den andra inom andra kammaren av herr *Holmberg m. fl.* (II: 808), i vilka, såvitt nu är i fråga, hemställts att riksdagen måtte besluta att särskilt statsbidrag även i fortsättningen skall utgå till de kommunala folkbiblioteken;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Källqvist m. fl.* (I: 684) och den andra inom andra kammaren av herr *Westberg m. fl.* (II: 811), i vilka, såvitt nu är i fråga, hemställts att riksdagen måtte besluta att avslå proposition nr 50, såvitt avser förslaget om avlösning av det statliga bidraget till folkbibliotek;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Svanström* och *Nils-Eric Gustafsson* (I: 685) och den andra inom andra kammaren av herr *Larsson* i *Luttra m. fl.* (II: 810), i vilka, såvitt nu är i fråga, hemställts att riksdagen måtte besluta att bibehålla de nuvarande bidragen till folkbiblioteken i avvaktan på resultatet av i motionerna begärd utredning om folkbibliotekens framtida organisation och avslå propositionen nr 50 såvitt gäller förslaget om avlösning av det statliga bidraget till folkbibliotek.

Slutligen har utskottet till behandling i förevarande sammanhang upptagit följande vid riksdagens början väckta motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, den ena inom första kammaren av herr *Ferdinand Nilsson m. fl.* (I: 196) och den andra inom andra kammaren av herr *Svensson* i *Vä m. fl.* (II: 247), i vilka hemställts att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag avseende en rationell fördelning av uppgifter och kostnader för samhällsuppgifter mellan staten, landstingen och primärkommunerna samt att därvid beaktas den demokratiska principen att den instans som beslutar en utgift även skall betala den;

dels ock två likalydande motioner, den ena inom första kammaren av herrar *Tage Johansson* och *Hedström* (I: 274) och den andra inom andra kammaren av herr *Lassinantti m. fl.* (II: 332), i vilka, såvitt nu är i fråga, hemställts att i avvaktan på särskild utredning rörande införande av lag om obligatoriska kommunala folkbibliotek frågan om en avlösning av det särskilda statsbidraget till folkbiblioteken uppskjuts tills vidare.

Beträffande motiveringarna för ifrågakvarande yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna I: 196, I: 274, I: 669, I: 675, I: 677, I: 680, II: 768, II: 772, II: 795, II: 798, II: 799, II: 800, II: 801, II: 804, II: 805, II: 808, II: 810 och II: 811.

Utskottet

De stora olikheter i fråga om kommunal samhällsservice och kommunala utdebiteringssatser som föreligger mellan kommunerna har, såsom departementschefen framhåller i förevarande proposition, ansetts som ett missförhållande som så långt möjligt måste undanröjas. Departementschefen erinrar om att de åtgärder av skilda slag som vidtagits — ändrad kommunindelning, omflyttning av huvudmannaskap för vissa verksamhetsgrenar från primärkommuner till landstingskommuner eller staten och lokaliseringspolitiska åtgärder — inte löst skatteutjämningsproblemet och inte ens på längre sikt torde kunna göra detta. Inte heller har den hittillsvarande statsbidragsgivningen lett fram till den eftersträlvade utjämningen. Detta förhållande föranledde att 1958 års skatteutjämningskommitté tillkallades.

I enlighet med direktiven för sitt arbete undersökte kommittén olika vägar som kunde tänkas leda till skatteutjämning och stannade, sedan övriga vägar visat sig oframkomliga, för att föreslå en statlig bidragsgivning i allmänt skatteutjämnande syfte.

De remissinstanser som yttrat sig över kommitténs förslag är såsom framgår av propositionen eniga om behovet av en sådan bidragsgivning. Inte heller bland motionärerna föreligger några delade meningar i detta avseende. Utskottet biträder den i ärendet uttalade uppfattningen att det här gäller en social rättvisefråga, nämligen att dels ge en fullgod samhällsservice åt alla invånare, dels fördela kostnaderna för denna så jämnt som möjligt. Utskottet vill också, såsom flera remissinstanser och departementschefen gjort, understryka att en bidragsgivning i förevarande syfte blivit alltmera angelägen till följd av den pågående befolkningsomflyttningen med de svårigheter som denna skapar för såväl avflyttnings- som inflyttningskommunerna.

Systemets principiella uppbyggnad

Departementsförslaget har utformats efter de av skatteutjämningskommittén uppdragna principiella riktlinjerna. Dessa har praktiskt taget enhälligt godtagits av remissinstanserna. Man har i regel funnit att det av kommittén föreslagna bidragssystemet är enkelt och lättillämpligt. Även departementschefen anser att systemet är principiellt riktigt uppbyggt och förordar att det läggs till grund för en framtida bidragsgivning i skatteutjämnande syfte. Utskottet kan instämma häri och vill understryka att ett bidragssystem av förevarande slag måste med hänsyn till det stora antal kommuner det berör göras enkelt i tillämpningen. Systemet måste sålunda hållas fritt från komplicerande regler som har till syfte att nå millimetterrättvisa. Det föreslagna systemet synes enligt utskottets mening, såsom även remissinstanserna funnit, tillgodose rimliga krav på rättvisa vid fördelningen av utgående bidrag.

Med utgångspunkt från sitt ovan angivna ståndpunktstagande övergår utskottet därför till att granska systemets detaljutformning.

Indelning i skattekraftsområden

I propositionen föreslås att riket indelas i tre skattekraftsområden. Dessa sammanfaller med de nuvarande gränsunderlagsområdena enligt skattelindningsförordningen.

Såsom framhålles i motionen II: 798 uppstår genom den avsevärda spänvidden i fråga om skattekraftsgränserna mellan skattekraftsområde 1 och skattekraftsområde 2 stora olikheter i bidragsgivningen till kommuner å ömse sidor av områdesgränsen trots att de i strukturellt hänseende är likartade. Värmlands, Kopparbergs och Gävleborgs län har i åtskilliga hänseenden en struktur likartad med flertalet Norrlandslän. Inom länen finns be-

tydande glesbygdsområden med stora avstånd. Befolkningsutvecklingen är ogynnsam. Detta har föranlett statsmakterna att i flera fall ge dessa tre län eller delar av dem en relativt gynnsammare behandling i fråga om vissa statliga stödåtgärder än sydligare belägna län. Mot denna bakgrund framstår olikheterna i bidragsgivningen som omotiverade.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att en rimligare och rättvisare områdesindelning än den i propositionen föreslagna bör åstadkommas. Detta synes lämpligast ske genom att indela riket i fyra skattekraftsområden, varvid Värmlands, Kopparbergs och Gävleborgs län bildar skattekraftsområde 2 och genom att annan bidragsberättigad kommun än landstingskommun i detta område garanteras en skattekraft av 100 % av medelskattekraften i riket. De i propositionen föreslagna områdena 2 och 3 bör betecknas som område 3 respektive 4 med oförändrade skattekraftsgränser. Kostnaderna för denna omläggning av bidragsgivningen kan för år 1966 uppskattas till ca 20 milj. kr., varav hälften faller på budgetåret 1965/66.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag med den ändring som ovan förordats i anledning av i motionen II: 798 framställda yrkanden. Därmed torde yrkandena i motionerna I: 648 och II: 768, I: 655 och II: 772 samt I: 669 och II: 791 få anses tillgodosedda.

Skattekraftsgränserna

Utskottet övergår härefter till att behandla frågan om skattekraftsgränserna.

I motionerna I: 677 och II: 803 hemställs, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte uttala att en bindning av skatteunderlagstillskotten till den aktuella genomsnittliga skattekraften i riket och till de föreslagna skattekraftsgränserna inte bör ske utan att möjligheter bör lämnas öppna att vid lämplig tidpunkt påbörja en successiv anpassning av tillskotten efter vad som kan anses skäligt med hänsyn till framtida omständigheter.

Utskottet vill framhålla att undersökningar som utförts såväl av skatteutjämningskommittén som i andra sammanhang visat att bristen på skatteunderlag är den viktigaste orsaken till onormalt höga skattetryck. Denna brist måste efter schematiska grunder bestämmas till skillnaden mellan ett beräknat normalbehov eller minimibehov och kommunens eget skatteunderlag. Normalbehovet betecknar den gräns upp till vilken skattekraften skall ökas. Det framstår som naturligt att anknyta denna gräns till medelskattekraften i riket, dvs. antalet skattekröner och skatteören per invånare. Det är givet att en på detta sätt schablonmässigt avvägd faktor inte ger ett till alla delar tillförlitligt resultat. Men någon mera objektiv och praktiskt användbar metod för att mäta behovet av tillskott av skatteunderlag torde enligt utskottets mening inte stå att finna. Det är bl. a. genom anknytningen till den aktuella medelskattekraften som systemet vinner sin värdebeständighet och standardföljksamhet. Det kan råda delade meningar om hur denna anknytning

bör ske. Om skattekraftsgränserna skall anknytas direkt till den aktuella medelskattekraften eller till andra tal som i sin tur bygger på denna beror på det resultat man vill uppnå. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om departementschefens uttalande att det är en rent ekonomisk avvägningsfråga hur skattekraftsgränserna skall bestämmas. Var de skall ligga i förhållande till medelskattekraften i riket kan inte avgöras utifrån några allmänna resonemang utan måste bestämmas med hänsyn till hur olika gränsdragningar verkar i praktiken med avseende på både det antal kommuner som skall bli bidragsberättigade och storleken av de bidrag som skall utgå. Bakom detta uttalande ligger givetvis tanken att ifrågavarande gränser kan behöva justeras emellanåt. Mot denna bakgrund synes ett uttalande från utskottets sida om att skattekraftsgränserna bör successivt anpassas efter omständigheterna inte vara påkallat. Det ligger i systemets natur att detta emellanåt måste överses så att det fyller sin avsedda funktion att vara ett medel för den önskvärda utjämningen av det kommunala skattestrycket.

I motionerna I: 677 och II: 803 yrkas vidare att den speciella garanti som lämnats landstingen skall gälla endast under bidragssystemets första år. Motionärerna föreslår att bidragen därefter avtrappas med en femtedel varje år under en femårsperiod. De skäl som motionärerna anfört för detta sitt yrkande synes utskottet inte bärande. Utskottet delar departementschefens uppfattning att det är ytterst angeläget att landstingskommunerna ges ekonomiska möjligheter att fullgöra sina arbetsuppgifter och att anledning inte föreligger att lägga bidragsgivningen till landstingskommunerna utanför det egentliga skatteutjämningsystemet. Utskottet, som finner den bidragsgivning på grund av brist på skattekraft som föreslagits i propositionen vara lämpligt avvägd, tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag. De i motionerna I: 677 och II: 803 här redovisade yrkandena avstyrkes därför.

Utskottet finner sig inte kunna tillstyrka yrkandet i motionerna I: 678 och II: 805 att skatteunderlagsgarantin till landstingen skall utsträckas även till de städer som inte tillhör landsting.

Utdebiteringsgränsen

Enligt propositionen skall utdebiteringsgränsen utgöras av medelutdebiteringen i riket. Departementschefen har på denna punkt följt skatteutjämningskommitténs majoritet och avvisat minoritetens förslag om en i kronor och ören per skattekrona bestämd utdebiteringsgräns som kan ändras endast genom riksdagsbeslut.

I motionerna I: 674 och II: 799 yrkas, såvitt nu är i fråga, att utdebiteringsgränsen måtte fast fixeras och bestämmas till 17 kr. per skattekrona. Som skäl härför åberopas bl. a. följande. Man bör söka undvika att statsbidraget automatiskt anpassar sig efter en högre nivå på kommunalskatten. En rörlig utdebiteringsgräns, dvs. en utdebiteringsgräns som följer medelutdebiteringen i riket, kan tas till intäkt för en kostnadsövertäckning från sta-

ten till kommunerna. En rörlig gräns medför därjämte olägenheter av praktisk art, framför allt försämrade möjligheter till ekonomisk planering för kommunerna.

Utskottet vill i likhet med departementschefen framhålla att det inte hör till ett skatteutjämningsystems syfte att automatiskt utan föregående bedömningar från finansiell synpunkt ändra kostnadsfördelningen mellan stat och kommun, vilket skulle bli följderna av en fast utdebiteringsgräns. Systemet bör inte tilläggas uppgiften att automatiskt kvarhålla det kommunala skattetrycket på en viss nivå. Utskottet vill erinra om den automatik som finns i systemet. Genom att bidragsgivningen har anknutits till medelskatekraften och medelutdebiteringen i riket kommer — vid oförändrade relationer mellan kommunerna — statsbidraget att utgöra en praktiskt taget oförändrad andel av kommunernas utdebiteringsbehov. Växer detta, växer också bidraget i samma proportion. Får man däremot en fast utdebiteringsgräns sker en relativ förskjutning av bidragsgivningens omfattning, till kommunernas fördel vid växande utdebiteringsbehov och till deras nackdel vid minskande behov. Ett närmare studium av den i systemet inbyggda automatiken styrker utskottet i uppfattningen att utdebiteringsgränsen bör vara rörlig. En årlig ökning av skatteunderlaget på 8 % — en ökning som med hänsyn till utvecklingen under senare år skäligen kan väntas — medför vid oförändrad utdebitering en ökning av skatteutjämningsbidraget med motsvarande procenttal eller ca 75 milj. kr. En samtidig utdebiteringsökning av 50 öre ökar bidraget med ytterligare omkring 30 milj. kr. Om man följer motionärernas förslag om en fast utdebiteringsgräns, skulle den årliga ökningen av bidragsgivningen stiga till omkring 165 milj. kr. eller med ca 60 milj. kr. utöver ökningen enligt ett system med rörlig utdebiteringsgräns. Det synes utskottet uteslutet att godta den relativa förskjutning i bidragsgivningen som en fast utdebiteringsgräns innebär utan en föregående diskussion från skattepolitiska synpunkter.

De i motionerna I: 674 och II: 799 uttalade farhågorna för att en rörlig utdebiteringsgräns skulle kunna tas till intäkt för en kostnadsövervältring från staten till kommunerna finner utskottet ogrundade. Utskottet vill i sammanhanget hänvisa till departementschefens uttalande att varje skattereform som i avsevärd grad rubbar kostnadsfördelningen måste medföra en omprövning av skatteutjämningsystemets utformning.

Inte heller finner utskottet att de av motionärerna påtalade praktiska olägenheterna av ett system med en rörlig utdebiteringsgräns har avgörande betydelse i nu ifrågakvarande hänseende. Dessa svårigheter torde inte vara mindre vid en fast gräns, där man måste räkna med att riksdagen kan ändra densamma.

Utskottet biträder med hänsyn till det anförda propositionsförslaget om en rörlig utdebiteringsgräns och avstyrker därför yrkandet i motionerna I: 674 och II: 799 om en fast sådan gräns. Av detta ställningstagande följer

att utskottet avstyrker även yrkandet i motionerna I: 673 och II: 801 om en fast utdebiteringsgräns i första hand vid 15 kr. per skattekrona och i andra hand vid 16 kr. 50 öre per skattekrona.

I motionerna I: 677 och II: 803 har, såvitt nu är i fråga, yrkats att den rörliga utdebiteringsgränsen fastställs till det belopp, uttryckt i jämn krona eller 50-öring som med 1 till 50 öre överstiger den framräknade medelutdebiteringen och att utdebiteringsgränsen för beräkningsåret 1965 i enlighet därmed skall bestämmas till 17 kr. per skattekrona. Vad motionärerna härutinnan åberopat till stöd för sitt yrkande finner utskottet inte innefatta tillräckliga skäl för avsteg från Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet avstyrker därför berörda yrkande.

I motionerna I: 680 och II: 797 har, såvitt nu är i fråga, påyrkats skrivelse till Kungl. Maj:t i syfte att riksdagen senast år 1970 bereds tillfälle att ompröva reglerna för sambandet mellan utdebiteringsgräns och medelutdebitering. Såsom motionärerna framhållit är de närmare konsekvenserna av sambandet mellan den rörliga utdebiteringsgränsen och medelutdebiteringen svåra att för närvarande överblicka. Utskottet anser därför skäl tala för att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om åtgärd i angivna syfte. Utskottet gör i det följande hemställan av sådan innebörd. Med detta utskottets ståndpunktstagande torde även tillgodoses yrkandet i motionerna I: 679 och II: 804, såvitt avser översyn av utdebiteringsgränsen.

Reduceringsregeln

Enligt propositionen skall tillskott av skatteunderlag vid brist på skattekraft reduceras på visst sätt om kommunens sammanlagda utdebitering för allmän kommunalskatt understiger medelutdebiteringen med minst 20 öre.

I motionerna I: 677 och II: 803 har, såvitt nu är i fråga, hemställts att denna reduceringsregel slopas. Motionärerna åberopar att en sådan reduktion innefattar orättvisa mot kommuner, som för en klok och förtänksam kommunalpolitik, och att reduceringsregeln leder till att de av regeln berörda kommunerna kommer att söka undgå dess verkan genom att höja sina utdebiteringar upp mot och över medelutdebiteringen. Utskottet vill i anledning härav understryka departementschefens uttalande att det från skatteutjämningsynpunkt saknas anledning att lätta skattetrycket för kommuner vilkas totala utdebitering understiger medelutdebiteringen. En bidragsgivning till dem motverkar en skatteutjämnning. Enligt utskottets mening borde i princip inte något skatteutjämningsbidrag alls utgå till de kommuner vilkas utdebitering understiger medelutdebiteringen i riket. Utskottet anser sig emellertid i likhet med skatteutjämningskommittén och departementschefen kunna godta en reducerad bidragsgivning till dessa kommuner av de praktiska skäl som åberopats i detta sammanhang, nämligen nödvändigheten att bevara kontinuiteten med den nuvarande bidragsgivningen och önskvärdheten att undvika de tröskeleffekter som eljest skulle uppkomma. Under

åberopande härav får utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag och avstyrka de i motionerna I: 677 och II: 803 i förevarande hänseende framställda yrkandena.

Avlösning av speciella bidrag

Enligt propositionsförslaget skall vissa speciella bidrag till kommunerna avlösas och de genom avlösningen disponibla medlen överföras till det allmänt skatteutjämnande bidragssystemet.

I de i anledning av propositionen nr 49 väckta motionerna I: 681 och II: 800 yrkas, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag att statsbidraget till anordnande av skolskjutsar och till inackordering av skolbarn skall avlösas av kommunalskatteutjämningsbidraget. Motionärerna åberopar i första hand till stöd för sitt yrkande att det främst är stora glesbefolkade kommuner som drabbas av stora kostnader för dessa ändamål och att dessa kommuner inte genom bidragsgivningen i skatteutjämnande syfte får den hjälp som borde tillkomma dem.

I anledning härav vill utskottet framhålla att enligt de tabeller som redovisas i proposition nr 43 även glesbygdskommunerna får betydande skattelättnader. De inte godtagbara skillnader i skattetryck som eventuellt kvarstår efter att skatteutjämningsbidrag på grund av brist på skattekraft och på grund av hög utdebitering utgått kan utjämnas genom extra skatteutjämningsbidrag. Beträffande möjligheterna att erhålla sådant bidrag för att mildra obilliga verkningar av att skolskjutsbidraget avvecklas hänvisar utskottet till närmast följande avsnitt.

Utskottet vill vidare framhålla att det nuvarande statliga bidragssystemet är synnerligen komplicerat och att det är mycket angeläget att bidragsgivningen förenklas. Behovet av en förenkling har framförts i flera olika sammanhang, bl. a. av allmänna statsbidragsutredningen i dess principbetänkande (SOU 1952: 44) och av skatteutjämningskommittén. Enligt skatteutjämningskommittén och flera remissinstanser skapar ett allmänt skatteutjämningsystem av föreslagen typ goda förutsättningar för en rationalisering av den statliga bidragsgivningen i stort till kommunerna. Utskottet delar denna uppfattning och ansluter sig även till kommitténs uttalande att grundtanken i rationaliseringssträvandena bör vara att ett bidragssystem skall innehålla endast speciella bidrag med en från skatteteknisk synpunkt eller från stimulanssynpunkt angelägen funktion. Utskottet anser att statsbidraget till skolskjutsar inte är motiverat från någon av de nu anförda synpunkterna. Såsom skolöverstyrelsen framhållit synes med den starka kommunala förankring som skolväsendet nu har det inte vara nödvändigt att upprätthålla en speciell bidragsgivning på detta utgiftsområde.

Under hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker yrkandena i motionerna I: 681 och II: 800, såvitt nu är i fråga.

Även förslaget om avlösning av statsbidraget till de kommunala folkbiblioteken har mötts med kritik. Sålunda hemställs i motionerna I: 274 och II: 332, I: 679 och II: 804, I: 682 och II: 808, I: 684 och II: 811 samt I: 685 och II: 810 att detta bidrag inte avvecklas. Bidraget till de kommunala folkbiblioteken uppges fylla en viktig stimulansuppgift och ha stor betydelse för kulturlivet. Utskottet kan emellertid inte dela den framförda uppfattningen att det ifrågavarande bidraget alltjämt skulle vara av någon större betydelse från stimulanssynpunkt. Det torde få förutsättas att kommunerna, även om bidraget avlöses av skatteutjämningsbidraget, inte kommer att eftersätta behoven på förevarande område. Tvärtom torde man ha anledning att förvänta att omläggningen av sättet för bidragsgivningen kan komma att öka kommunernas möjligheter att stimulera biblioteksverksamheten. Till det anförda kommer angelägenheten att så långt möjligt förenkla den statliga bidragsgivningen till kommunerna. Utskottet kan således inte biträda de i motionerna I: 274 och II: 332, I: 679 och II: 804, I: 682 och II: 808, I: 684 och II: 811 samt I: 685 och II: 810 framställda yrkandena att förevarande bidrag inte skall avlösas och tillstyrker följaktligen Kungl. Maj:ts förslag i förevarande avseende.

Extra skatteutjämningsbidrag

Enligt 16 § i den föreslagna förordningen om skatteutjämningsbidrag äger Kungl. Maj:t, när synnerliga skäl därtill är, efter ansökan bevilja kommun extra skatteutjämningsbidrag. Departementschefen understryker i likhet med skatteutjämningskommittén att sådana bidrag inte bör förekomma annat än i undantagsfall. I samband med en diskussion om verkningarna i utdebiteringshänseende av sloandet av statsbidraget till skolskjutsar och inackordering understryker departementschefen att extra bidrag kan utgå för att åstadkomma den ytterligare utjämning av utdebiteringarna i de av indragningen berörda kommunerna som kan vara motiverad sedan ordinarie bidrag utgått.

En indragning av bidraget till skolskjutsar och inackordering befaras på vissa håll medföra svårigheter för en del kommuner, särskilt i glesbygderna. I motionerna I: 680 och II: 797 hemställs att riksdagen måtte besluta att extra skatteutjämningsbidrag skall utgå även för att mildra obilliga verkningar av att i första hand bidraget till skolskjutsar avvecklas. Yrkande av denna innebörd framförs också i motionerna I: 679 och II: 804 ävensom i motionerna I: 677 och II: 803 vilka även avser bidraget till inackordering. En bidragsgivning i nu nämnt syfte synes icke oförenlig med det av departementschefen gjorda, nyss återgivna uttalandet. Utskottet finner emellertid ett förtydligande på denna punkt påkallat. Utskottet vill därför föreslå att riksdagen uttalar att extra skatteutjämningsbidrag bör beviljas för att undanröja de obilliga verkningar i ekonomiskt hänseende för kommunerna som kan orsakas av avlösning av statsbidragen till skolskjutsar och inackor-

dering. Utskottet gör i det följande hemställan om skrivelse till Kungl. Maj:t av denna innebörd. Att på sätt i motionerna I: 680 och II: 797 åsyftas i anledning härav ändra lydelsen av 16 § i den föreslagna förordningen synes emellertid inte böra komma i fråga eftersom den berörda bidragsgivningen får anses betingad av »synnerliga skäl». Det torde få ankomma på den föreslagna skatteutjämningsnämnden att föreslå när extra skatteutjämningsbidrag av anledning som nu sagts skall utgå och storleken härav. Att härvid binda nämnden vid någon norm synes inte vara påkallat. Utskottet delar den i motionerna I: 679 och II: 804 framförda uppfattningen att även glesbygdskommunerna bör erhålla den lättnad i utdebiteringshänseende som är skatteutjämningsreformens allmänna syfte och att denna verkan inte bör förhindras genom avvecklingen av statsbidraget till skolskjutsar och inackordering. Utskottet vill emellertid understryka att fråga är om en bidragsgivning som bör förekomma endast i undantagsfall. Denna bidragsgivning synes till sin omfattning inte böra överstiga det belopp som f. n. utgår i form av extra bidrag enligt skattelindringsförordningen, dvs. ca 10 milj. kr. per år. Utskottet gör i det följande hemställan om skrivelse till Kungl. Maj:t i nu angivet syfte.

Kostnadsfördelningsfrågan

Skatteutjämningskommittén tog inte någon ställning till frågan om fördelningen mellan stat och kommun i stort av kostnaderna för den samhällsverksamhet som åvilar kommunerna. Kommittén framhöll dock att det syntes motiverat att frågan om fördelningen av kostnaderna på skolans område mellan stat och kommun togs upp till prövning inom en snar framtid. Vidare underströk kommittén angelägenheten av att i samband med prövningen av kommitténs förslag kostnadsfördelningen mellan staten och landstingskommunerna underkastades en prövning från allmänna skattepolitiska utgångspunkter.

Flera remissinstanser har framhållit att kommitténs förslag inte löser frågan om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun. Departementschefen har emellertid inte ansett sig böra förorda en utredning i förevarande hänseende.

I ett flertal motioner — I: 196 och II: 247, I: 673 och II: 801, I: 674 och II: 799 samt I: 676 och II: 795 — framförs ett yrkande avseende ifrågavarande kostnadsfördelning. I de båda förstnämnda motionerna yrkas därjämte en utredning om en rationell fördelning av samhällsuppgifterna mellan staten och kommunerna.

Utskottet vill understryka att kommunerna till följd av stegrade kostnader inom sjukvården och skolväsendet samt andra verksamhetsområden står inför mycket svärbemästrade ekonomiska problem. Såsom framgår av förevarande proposition innebär emellertid de i densamma framlagda förslagen en betydande ökning av bidragsgivningen till kommunerna. Därjämte ga-

ranterar skatteutjämningsystemets utformning att statsbidraget blir värdebeständigt och standardföljsamt. Utskottet anser i likhet med departementschefen att man först bör avvakta verkningarna av detta system i dess nuvarande utformning innan man tar upp frågan om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun. Systemet innehåller också såsom departementschefen understryker utomordentliga möjligheter att påverka såväl bidragsgivningens omfattning som bidragsmedlens fördelning mellan kommunerna. Under återopande härav avstyrker utskottet de nu ifrågavarande motionsyrkandena.

Medelsanvisning

I anslutning till vad i det föregående anförts samt under hänvisning till andra lagutskottets utlåtande nr 44 avstyrker utskottet det i motionerna I: 675 och II: 802 framställda yrkandet om medelsanvisning till bidrag i form av statliga grundbelopp i kommunala bostadstillägg.

De av Kungl. Maj:t gjorda anslagsberäkningarna för nästa budgetår — avseende dels bidrag till skattetyngda kommuner m. m., dels skatteersättning till kommunerna i anledning av 1957 års ortsavdragsreform m. m., dels skatteersättning till kommunerna i anledning av 1961 års ortsavdragsreform, dels ock skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m. — föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Hemställan

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

1. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna II: 798, I: 648 och II: 768, I: 655 och II: 772 samt I: 669 och II: 791, antaga det vid propositionen nr 43 fogade förslaget till lydelse av 7 § och 8 § första stycket förordningen om skatteutjämningsbidrag med de ändringar som framgår av det följande:

7 §.

För beräkning av tillskott av skatteunderlag enligt 8 § indelas riket i följande skattekraftsområden, nämligen

skattekraftsområde 1, omfattande hela riket med undantag av Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län,

skattekraftsområde 2, omfattande Värmlands, Kopparbergs och Gävleborgs län,

skattekraftsområde 3, omfattande Västernorrlands och Jämtlands län samt av Västerbottens län landskapet Västerbotten ävensom Nordmalings, Hörnefors och Bjurholms kommuner, samt

skattekraftsområde 4, omfattande återstående del av Västerbottens län och Norrbottens län.

När särskilda skäl föreligga, äger Konungen förordna om avvikelser från den i första stycket angivna indelningen i skattekraftsområden.

8 §.

Tillskott av skatteunderlag utgöres av det antal skattekröner och skatteören, som kommunen måste tillföras för att skattekraften skall motsvara följande andel av medelskattekraften, nämligen för

landstingskommun i skattekraftsområde 1 och 2	95 procent,
annan kommun i skattekraftsområde 1	90 procent,
annan kommun i skattekraftsområde 2	100 procent,
kommun i skattekraftsområde 3	110 procent och
kommun i skattekraftsområde 4	125 procent.

2. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 677 och II: 803, såvitt nu är i fråga, antaga det vid propositionen nr 43 fogade förslaget till lydelse av 8 § andra stycket förordningen om skatteutjämningsbidrag;

3. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 674 och II: 799, I: 673 och II: 801 samt I: 677 och II: 803, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, antaga det vid propositionen nr 43 fogade förslaget till lydelse av 2 § första stycket och 17 § förordningen om skatteutjämningsbidrag samt punkt 1 sista stycket av övergångsbestämmelserna till denna förordning;

4. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 677 och II: 803, såvitt nu är i fråga, antaga det vid propositionen nr 43 fogade förslaget till lydelse av 8 § fjärde stycket förordningen om skatteutjämningsbidrag och punkt 1 första stycket av övergångsbestämmelserna till denna förordning;

5. att riksdagen må i övrigt antaga det vid propositionen nr 43 fogade förslaget till förordning om skatteutjämningsbidrag;

6. att motionerna I: 677 och II: 803 i vad de avser yrkande om uttalande rörande skatteunderlagstillskottens framtida bindning vid den aktuella genomsnittliga skattekraften, icke må av riksdagen bifallas;

7. att motionerna I: 678 och II: 805 icke må av riksdagen bifallas;

8. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 680 och II: 797 samt i anledning av motionerna I: 679 och II: 804, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört beträffande om-

prövning senast år 1970 av sambandet mellan utdebiteringsgränsen och medelutdebiteringen i riket;

9. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 681 och II: 800, såvitt nu är i fråga, besluta att bidragen till anordnande av skolskjutsar och till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem skall avlösas av det i propositionen nr 43 föreslagna bidraget i skatteutjämnande syfte;

10. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 274 och II: 332, I: 682 och II: 808, I: 684 och II: 811, I: 685 och II: 810 samt I: 679 och II: 804, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, besluta att bidraget till kommunala folkbibliotek skall avlösas av det i propositionen nr 43 föreslagna bidraget i skatteutjämnande syfte;

11. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, besluta att bidragen till skolmältider, till anskaffande av inventarier för skolmältider, till pedagogisk utrustning m. m., till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem ävensom till uppförande eller inrättande av barnhem och till driften av barnhem skall avlösas av det i propositionen nr 43 föreslagna bidraget i skatteutjämnande syfte;

12. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 677 och II: 803, I: 679 och II: 804 samt I: 680 och II: 797, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört beträffande beviljande av extra skatteutjämningsbidrag i syfte att undanröja de obilliga verkningar i ekonomiskt hänseende för kommunerna som kan orsakas av avlösning av statsbidragen till skolskjutsar och inackordering;

13. att motionerna I: 673 och II: 801 samt I: 674 och II: 799, i vad nämnda motioner innefattar yrkande om utredning rörande fördelningen mellan stat och kommun av samhällsutgifterna och kostnaderna för desamma, ävensom motionerna I: 196 och II: 247 samt I: 676 och II: 795, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

14. att motionerna I: 675 och II: 802, i vad de innefattar yrkande om att riksdagen må anvisa för budgetåret 1965/66 till bidrag i form av statliga grundbelopp i kommunala bostadstillägg ett förslagsanslag av 75 milj. kr., icke må av riksdagen bifallas;

15. att riksdagen må för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under sjunde huvudtiteln anvisa till

a) *Bidrag till skattetyngda kommuner, m. m.*, ett förslagsanslag av 50 000 000 kr.,

b) *Skatteersättning till kommunerna i anledning av 1957 års ortsavdragsreform, m. m.*, ett förslagsanslag av 166 000 000 kr.,

c) *Skatteersättning till kommunerna i anledning av 1961 års ortsavdragsreform* ett förslagsanslag av 162 000 000 kr. och

d) *Skatteutjämningsbidrag till kommunerna, m. m.*, ett förslagsanslag av 465 000 000 kr.

Stockholm den 29 april 1965

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Boman, Virgin, Rikard Svensson, Söderberg, Per Jacobsson, Mårtensson, Herbert Larsson, Hjorth, Åkerlund, Wååg, Nils-Eric Gustafsson, Harry Carlsson och Johan Olsson; samt

från andra kammaren: herrar Bohman, Gustafsson i Stockholm, Ståhl, Blidfors, Eliasson i Sundborn, Almgren, Larsson i Hedenäset, Turesson, Nihlfors, fröken Olsson, herrar Nelander, Eskel, Blomkvist, Jönsson i Arlöv och Nilsson i Kristianstad.

Reservationer

1) beträffande indelningen i skattekraftsområden av herrar *Näsström, Gillström, Rikard Svensson, Söderberg, Mårtensson, Herbert Larsson, Hjorth, Wååg, Gustafsson* i Stockholm, *Blidfors, Almgren*, fröken *Olsson*, herrar *Blomkvist, Jönsson* i Arlöv och *Nilsson* i Kristianstad, vilka ansett

dels att utskottets yttrande under rubriken »Indelningen i skattekraftsområden» fr. o. m. andra stycket (s. 13 och 14) bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 648 och II: 768 samt I: 655 och II: 772 har föreslagits att Gävleborgs län skall hänföras till skattekraftsområde 2; enligt de båda förstnämnda motionerna bör i vart fall landskapet Hälsingland hänföras dit.

I anledning härav vill utskottet erinra om att det helt övervägande antalet remissinstanser funnit den föreslagna indelningen lämplig. Såsom departementschefen anfört synes tillräckliga skäl inte föreligga att garantera vare sig det ifrågavarande länet i dess helhet eller någotdera av de i detsamma ingående landskapen en högre skattekraft än övriga i området ingående län. Inte heller kan, såsom departementschefen framhållit, den beräknade medelutdebiteringen i länet betecknas som anmärkningsvärt hög. Såsom ut-

skottet redan understrukit måste i ett schablonsystem av nu ifrågavarande slag områdesindelningen bli schematisk. De icke godtagbara skillnader i skattetryck som eventuellt kvarstår efter tillskott av skatteunderlag enligt departementschefens förslag torde man enligt utskottets mening kunna komma till rätta med genom den befogenhet som tillagts Kungl. Maj:t att förordna om avvikelse från indelningen och genom att utnyttja möjligheten att ge extra skatteutjämningsbidrag.

I motionerna I: 669 och II: 791 har hemställts att Kopparbergs län måtte hänföras till skattekraftsområde 2. I fråga om detta yrkande gäller i stort sett vad utskottet nyss anfört beträffande frågan om till vilket område Gävleborgs län bör hänföras.

I motionen II: 798 har yrkats att Värmlands, Kopparbergs och Gävleborgs län skall bilda ett särskilt skattekraftsområde som skall garanteras en skattekraft som motsvarar 100 % av medelskattekraften i riket. Såsom utskottet förut hävdad är det av praktiska skäl nödvändigt att nöja sig med en ganska grov områdesindelning, en uppfattning som delas av såväl kommittén som det övervägande antalet remissinstanser. Även om landet indelades i ett flertal områden skulle det ändå vara möjligt att peka på skillnader i utdebiteringshänseende mellan kommuner i olika områden och ställa krav på ytterligare uppdelning. Utskottet vill särskilt understryka vad kommittén i detta sammanhang framhållit, nämligen att behovet av en mera noggrann områdesindelning i väsentlig grad beror på systemets utformning i övrigt. I den mån detta tar direkt hänsyn till kommunens utgiftsförhållanden, såsom det föreslagna systemet gör, torde behovet av en mera långtgående indelning minska. Innan en justering av den föreslagna områdesindelningen görs synes det enligt utskottets mening i vart fall finnas skäl att avvakta hur bidragssystemet verkar i praktiken.

På grund av det anförda tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag i förevarande hänseende och kan alltså inte biträda de i motionerna II: 798, I: 648 och II: 768, I: 655 och II: 772 samt I: 669 och II: 791 framställda yrkandena om justering av den föreslagna indelningen i skattekraftsområden.»

dels ock att nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»1. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 648 och II: 768, I: 655 och II: 772, I: 669 och II: 791 samt II: 798, antaga det vid propositionen nr 43 fogade förslaget till lydelse av 7 § och 8 § första stycket förordningen om skatteutjämningsbidrag;»

2) beträffande bidragsgivningen till landstingskommunerna av herrar *Virgin, Åkerlund, Bohman* och *Turesson*, vilka ansett

dels att fjärde stycket (s. 15) i utskottets yttrande under rubriken »Skattekraftsgränserna» bort ha följande lydelse:

»I motionerna I:677 och II:803 yrkas vidare att den i 8 § andra stycket av den föreslagna förordningen om skatteutjämningsbidrag givna garantin till landstingskommunerna skall gälla endast under bidragssystemets första år. Motionärerna föreslår att bidragen därefter avtrappas med en femtedel varje år under en femårsperiod. I likhet med motionärerna finner utskottet att denna garanti utgör ett undantag från den princip varpå det föreslagna bidragssystemet är uppbyggt, nämligen att bidrag skall utgå enligt generella grunder. Garantin konserverar en bidragsgivning som grundar sig på 1957 och 1961 års ortsavdragsreformer. Enligt utskottets uppfattning är det önskvärt att snarast renodla systemet och eliminera undantagen. Utskottet anser emellertid liksom motionärerna att bidrag bör utgå till landstingskommunerna under en övergångsperiod för att mildra övergången till det nya bidragssystemet. Utskottet ansluter sig därför till motionärernas förslag.»

dels ock att nedan angivna moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»2. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 677 och II: 803, såvitt nu är i fråga, besluta

a) att andra stycket av 8 § i det vid propositionen nr 43 fogade förslaget till förordning om skatteutjämningsbidrag skall utgå;

b) att i övergångsbestämmelserna i nämnda förslag till förordning skall införas en punkt 2 av följande lydelse:

För landstingskommun må för bidragsåret 1966 tillskott av skatteunderlag icke understiga summan av de tillskjutna skatteunderlag som för år 1965 utgingo till landstingskommunen enligt kungörelserna den 16 maj 1957 (nr 205) angående skatteersättning i anledning av 1957 års ortsavdragsreform och den 27 april 1962 (nr 140) angående skatteersättning i anledning av 1961 års ortsavdragsreform.

För bidragsåren 1967—1970 skall tillskottet av skatteunderlag utgöra följande andel av det för bidragsåret 1966 utgående tillskottet, nämligen för

bidragsåret 1967	80 procent,
bidragsåret 1968	60 procent,
bidragsåret 1969	40 procent och
bidragsåret 1970	20 procent.

c) att den i förslaget till förordning om skatteutjämningsbidrag som punkt 2 angivna övergångsbestämmelsen skall betecknas som punkt 3;»

3) beträffande utdebiteringsgränsen

a) av herrar *Per Jacobsson, Nils-Eric Gustafsson, Johan Olsson, Eliasson* i Sundborn och *Larsson* i Hedenäset, vilka ansett

dels att tredje t. o. m. sjunde styckena (s. 16 och 17) i utskottets yttrande under rubriken »Utdebiteringsgränsen» bort ersättas med text av följande lydelse:

»I likhet med motionärerna anser utskottet att utdebiteringsgränsen bör vara fast fixerad. Utskottet vill för övrigt erinra om att en stark minoritet inom skatteutjämningskommittén samt flertalet remissinstanser förordade en sådan ordning. Det är enligt utskottets mening angeläget att förhindra att skatteutjämningsbidraget automatiskt anpassar sig efter en högre nivå på kommunalskatten. En sådan anpassning bör ske först efter beslut av riksdagen och föregås av en diskussion från skattepolitiska utgångspunkter om frågan om fördelningen av kostnaderna för samhällsverksamheten mellan stat och kommun. Genom den av motionärerna föreslagna konstruktionen motverkas också en kostnadsövertäring från staten till kommunerna. Vidare underlättas möjligheterna för kommunerna till ekonomisk planering. Enligt minoritetens uppfattning medför vidare en rörlig utdebiteringsgräns olägenheter av praktisk art för kommunerna. I och med att bidraget på grund av hög utdebitering automatiskt följer förändringarna i medelutdebiteringen saknar den enskilda kommunen möjlighet att bedöma vilket statsbidrag som kommer att utgå. Anknytningen till medelutdebiteringen leder också till att den enskilda kommunens bidrag påverkas av förändringar i övriga kommuners ekonomi och utdebiteringspolitik. Verkningarna av bidragsgivningen för den enskilda kommunen blir alltså svåra att överskåda och kommunen kommer inte att få möjlighet att bedöma bidragens storlek ens på mycket kort sikt. Detta måste leda till en försämring av möjligheterna till en ekonomisk planering. Kommittéminoriteten framhåller därjämte att systemet inte får främja ryckighet i fråga om utdebiteringssatsernas storlek.

Den konstruktion av bidragssystemet som utskottet sålunda förordar medför som framgår av det anförda väsentliga fördelar för kommunerna och torde inte innebära några avsevärda risker i statsfinansiellt hänseende med hänsyn till de möjligheter till omprövning som finns. Under återopande av det anförda avstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag om en rörlig utdebiteringsgräns och biträder det i motionerna I: 674 och II: 799 framställda förslaget om en fast sådan gräns. Denna bör emellertid fastställas med utgångspunkt från den faktiska medelutdebiteringen år 1965 eller 17 kr. 25 öre för skattekrona, eller — efter omräkning på sätt anges i den föreslagna förordningens övergångsbestämmelser — till 16 kr. 60 öre för skattekrona. Härav följer att utskottet avstyrker de i motionerna I: 673 och II: 801 samt I: 677 och II: 803 framställda yrkandena såvitt nu är i fråga.»

dels ock att nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»3. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 674 och II: 799 ävensom med avslag

å motionerna I: 673 och II: 801 samt I: 677 och II: 803, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, besluta

a) att antaga det vid propositionen nr 43 fogade förslaget till lydelse av 2 § första stycket och 17 § förordningen om skatteutjämningsbidrag med de ändringar som framgår av det följande:

2 §.

I denna förordning förstås med

kommun: landskommun, köping, stad, landstingskommun, församling, pastorat och annan kyrklig samfällighet som äger beskattningsrätt,

bidragsår: det kalenderår under vilket skatteutjämningsbidrag utgår,

beräkningsår: det kalenderår som föregår bidragsåret,

skattekraft: antalet skattekronor och skatteören per invånare i kommunen, beräknat efter taxeringsnämnds beslut rörande beräkningsårets taxering till kommunal inkomstskatt och antalet kyrkobokförda invånare i kommunen vid beräkningsårets ingång,

medelskattkraft: antalet skattekronor och skatteören per invånare i hela riket, beräknat efter taxeringsnämnds beslut rörande beräkningsårets taxering till kommunal inkomstskatt och antalet kyrkobokförda invånare i hela riket vid beräkningsårets ingång,

sammanlagd utdebitering: summan inom landskommun, köping eller stad av utdebiteringssatserna för beräkningsåret för skatt till kommun, municipalsamhälle och tingslag samt

utdebiteringsgräns: en utdebitering av 16 kronor 60 öre för skattekrona.

17 §.

Statistiska centralbyrån fastställer varje år senast den 25 augusti medel-skattekraften.

b) att sista stycket av punkt 1 övergångsbestämmelserna i nämnda förslag till förordning skall utgå;»

b) av herrar *Virgin, Åkerlund, Bohman* och *Turesson*, vilka ansett *dels* att sjunde stycket (s. 17) i utskottets yttrande under rubriken »Utdebiteringsgränsen» fr. o. m. andra meningens bort ha följande lydelse:

»Utskottet delar motionärernas tveksamhet beträffande bidraget vid hög utdebitering. Ett bidrag av denna typ kan, såsom motionärerna understryker, i vissa fall innebära en frestelse för kommunerna att höja sin utdebitering utöver vad som från objektiv synpunkt kan vara nödvändigt. En sådan utdebiteringspolitik torde motverkas om bidragssystemet konstrueras så att bidrag på grund av hög utdebitering utlöses först när den totala utdebiteringen överstiger utdebiteringsgränsen med visst belopp. Utskottet ansluter sig därför till motionärernas förslag. Lämpligt synes såsom dessa föreslagit

vara att låta utdebiteringsgränsen motsvara medelutdebiteringen i riket, jämkad uppåt med belopp mellan 1 och 50 öre till närmast 50-tal öre eller jämn krona. Utdebiteringsgränsen för beräkningsåret 1965 skall i enlighet härmed utgöra 17 kronor för skattekrona. Förslaget kan beräknas medföra en minskning av statens kostnader för den ifrågavarande bidragsgivningen med ca 35 milj. kr.»

dels ock att nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»3. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 677 och II: 803 ävensom med avslag å motionerna I: 673 och II: 801 samt I: 674 och II: 799, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, besluta
a) att antaga det vid propositionen nr 43 fogade förslaget till lydelse av 2 § första stycket och 17 § förordningen om skatteutjämningsbidrag med de ändringar som framgår av det följande:

2 §.

I denna förordning förstås med

kommun: landskommun, köping, stad, landstingskommun, församling, pastorat och annan kyrklig samfällighet som äger beskattningsrätt,

bidragsår: det kalenderår under vilket skatteutjämningsbidrag utgår,

beräkningsår: det kalenderår som föregår bidragsåret,

skattekraft: antalet skattekronor och skatteören per invånare i kommunen, beräknat efter taxeringsnämnds beslut rörande beräkningsårets taxering till kommunal inkomstskatt och antalet kyrkobokförda invånare i kommunen vid beräkningsårets ingång,

medelskatekraft: antalet skattekronor och skatteören per invånare i hela riket, beräknat efter taxeringsnämnds beslut rörande beräkningsårets taxering till kommunal inkomstskatt och antalet kyrkobokförda invånare i hela riket vid beräkningsårets ingång,

sammanlagd utdebitering: summan inom landskommun, köping eller stad av utdebiteringssatserna för beräkningsåret för skatt till kommun, municipalsamhälle och tingslag samt

utdebiteringsgräns: medeltalet av de sammanlagda utdebiteringarna i hela riket, avrundat uppåt till närmast högre 50-tal öre eller jämn krona. Medeltalet av de sammanlagda utdebiteringarna bestämmes genom att summan av de tal, som erhålles om inom varje landskommun, köping eller stad sammanlagda utdebiteringen multipliceras med antalet skattekronor och skatteören enligt taxeringsnämnds beslut rörande taxering till kommunal inkomstskatt året före beräkningsåret, delas med sammanlagda antalet skattekronor och skatteören i hela riket.

b) att punkt 1 sista stycket av övergångsbestämmelserna i nämnda förslag till förordning skall hava följande lydelse:

Utdebiteringsgränsen för beräkningsåret 1965 skall utgöra 17 kronor för skattekrona.»

4) beträffande reduceringsregeln av herrar *Virgin, Åkerlund, Bohman* och *Turesson*, vilka ansett

dels att andra stycket (s. 17 och 18) i utskottets yttrande under rubriken »Reduceringsregeln» fr. o. m. andra meningen bort ha följande lydelse:

»Reduceringsregeln innebär enligt utskottets mening en uppenbar orättvisa mot de kommuner som för en klok och förtänksam kommunalpolitik. Det synes inte vara motiverat att försätta dessa kommuner i en sämre situation än kommuner som kanske rent av misshushållat med kommunala medel eller brustit i effektivitet i förvaltningen. Reduceringsregeln frestar vidare de kommuner som berörs av densamma att höja sina utdebiteringar för att undgå en reduktion av tillskottet av skatteunderlag. Enligt utskottets mening talar dessa skäl för att reduceringsregeln slopas. Utskottet tillstyrker därför bifall till motionerna I: 677 och II: 803 i förevarande del. Vid bifall härtil kan skatteutjämningsbidraget för år 1966 beräknas öka med 30 milj. kr.»

dels ock att nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»4. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 677 och II: 803, såvitt nu är i fråga, besluta

a) att fjärde stycket av 8 § av det vid propositionen nr 43 fogade förslaget till förordning om skatteutjämningsbidrag skall utgå;

b) att sista meningen av första stycket i punkt 1 av övergångsbestämmelserna i nämnda förslag till förordning skall utgå;»

5) beträffande omprövning av sambandet mellan utdebiteringsgränsen och medelutdebiteringen i riket av herrar *Per Jacobsson, Nils-Eric Gustafsson, Johan Olsson, Eliasson* i Sundborn och *Larsson* i Hedenäset, vilka under förutsättning av bifall till reservationen 3 a) ansett

dels att åttonde stycket (s. 17) i utskottets yttrande under rubriken »Utdebiteringsgränsen» bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 680 och II: 797 har, såvitt nu är i fråga, påyrkats skrivelse till Kungl. Maj:t i syfte att riksdagen senast år 1970 bereds tillfälle att ompröva reglerna för sambandet mellan utdebiteringsgräns och medelutdebitering. Ett yrkande av liknande innebörd framställes i motionerna I: 679 och II: 804. Utskottet anser inte skäl föreligga att bifalla ifrågavarande yrkanden.»

dels ock att nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»8. att motionerna I: 679 och II: 804 samt I: 680 och II: 797 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;»

6) beträffande bidragen till skolskjutsar och inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem av herrar *Per Jacobsson, Nils-Eric Gustafsson, Johan Olsson, Eliasson* i Sundborn och *Larsson* i Hedenäset, vilka ansett

dels att tredje t. o. m. femte styckena (s. 18) i utskottets yttrande under rubriken »Avlösning av speciella bidrag» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet finner de av motionärerna åberopade skälen för att bibehålla ifrågavarande bidrag bärande. Särskilt vill utskottet understryka att indragningen av förevarande bidrag i många kommuner medför att effekten av den föreslagna bidragsgivningen i skatteutjämnande syfte inte blir den eftersträfvade. I synnerhet har man anledning att befara att glesbygdskommunerna får betydligt mindre möjligheter att sänka sina utdebiteringar eller eljest dra nytta av den ökade bidragsgivningen till kommunerna. I flertalet fall torde glesbygdskommunerna, såsom motionärerna framhåller, inte få den hjälp genom bidragsgivningen i skatteutjämnings syfte som avsikten är. Det finns också anledning anta att den väntade utvecklingen på skolans område kommer att än mer försvåra det ekonomiska läget för kommuner med svagt skatteunderlag. Utskottet tillstyrker på nu anförda skäl bifall till yrkandet i motionerna I: 681 och II: 800 och avstyrker Kungl. Maj:ts förslag om avlösning av ifrågavarande bidrag.»

dels ock att nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»9. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 681 och II: 800, såvitt nu är i fråga, avslå Kungl. Maj:ts förslag att bidragen till skolskjutsar och till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem skall avlösas av bidraget i skatteutjämnande syfte;»

7) beträffande bidraget till kommunala folkbibliotek av herrar *Boman, Per Jacobsson, Nils-Eric Gustafsson, Harry Carlsson, Ståhl, Nihlfors* och *Nelander*, vilka ansett

dels att sjätte stycket (s. 19) i utskottets yttrande under rubriken »Avlösning av speciella bidrag» bort ha följande lydelse:

»Förslaget om avlösning av statsbidraget till de kommunala folkbiblioteken har enligt utskottets mening mötts med berättigad kritik. Visserligen erhåller kommunerna genom skatteutjämningsreformen förbättrade ekonomiska resurser, men man vet dock icke med säkerhet i vad mån detta leder till att kommunerna i ökad utsträckning kommer att uppmärksamma folkbiblioteksverksamheten. Det är ingalunda säkert att denna verksamhetsgren kan hävda sig i konkurrensen med andra verksamhetsgrenar som måste till-

godoses. Hur ansvarskännande och måna om biblioteksverksamheten kommunerna än är kan det tänkas att andra behov bedöms som än viktigare. Utskottet vill vidare framhålla att mot bakgrunden av folkbibliotekens växande betydelse i samhället i samband med den förbättrade skolundervisningen, den ökade vuxenutbildnings- och folkbildningsverksamheten, den ökade tillströmningen till de högre läroanstalterna, den växande vetenskapliga forskningen och den längre fritiden det framstår som synnerligen angeläget att biblioteken håller en hög och jämn standard. Detta är även väsentligt mot bakgrund av folkbibliotekens viktiga roll som kulturförmedlare. Det torde vara oomtvistat att ett särskilt bidrag till folkbiblioteksverksamheten i sig har en väsentlig stimulanseffekt.

På nu nämnda skäl tillstyrker utskottet yrkandet i motionerna I: 274 och II: 332, I: 679 och II: 804, I: 682 och II: 808, I: 684 och II: 811 samt I: 685 och II: 810 att förevarande bidrag icke skall avlösas.»

dels ock att nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»10. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 679 och II: 804, I: 274 och II: 332, I: 682 och II: 808, I: 684 och II: 811 samt I: 685 och II: 810, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, avslå Kungl. Maj:ts förslag att bidraget till de kommunala folkbiblioteken skall avlösas av skatteutjämningsbidraget;»

8) beträffande extra skatteutjämningsbidrag för att motverka obilliga verkningar av avlösningen av bidragen till skolskjutsar och till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem av herrar *Per Jacobsson, Nils-Eric Gustafsson, Johan Olsson, Eliasson* i Sundborn och *Larsson* i Hedenäset, vilka under förutsättning av bifall till reservationen 6) ansett att utskottet bort avstyrka motionerna I: 677 och II: 803, I: 679 och II: 804 samt I: 680 och II: 797, såvitt nu är i fråga, och att därför nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»12. att motionerna I: 677 och II: 803, I: 679 och II: 804 samt I: 680 och II: 797, samtliga motioner i vad de avser extra skatteutjämningsbidrag för att motverka obilliga verkningar av avlösningen av bidragen till skolskjutsar och till inackordering, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;»

9) beträffande kostnadsfördelningsfrågan av herrar *Boman, Per Jacobsson, Hjorth, Nils-Eric Gustafsson, Harry Carlsson, Johan Olsson, Ståhl, Eliasson* i Sundborn, *Larsson* i Hedenäset, *Nihlfors* och *Nelander*, vilka ansett

dels att sista stycket (s. 20 och 21) i utskottets yttrande under rubriken »Kostnadsfördelningsfrågan» bort ha följande lydelse:

»Utskottet vill understryka att kommunerna till följd av stegrade kostnader inom sjukvården och skolväsendet samt andra verksamhetsområden står inför mycket svårbemästrade ekonomiska problem. Denna utveckling innebär att kommunernas resurser i ökad utsträckning kommer att tas i anspråk för finansiering av olika obligatoriska uppgifter inom skolväsen, sjuk- och hälsovård, socialvård m. fl. förvaltningsgrenar. Detta betyder också att medborgarna får genom kommunalskatten bära stigande kostnader för obligatoriska kommunala samhällsuppgifter utan att denna kostnadsövertfyttnings har skattepolitiskt prövats. Utskottet finner därför i likhet med motionärerna och ett stort antal remissinstanser nödvändigt att en parlamentarisk utredning skyndsamt tillsätts för att pröva hela frågan om kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna. Härvid bör självfallet även uppgiftsfördelningen närmare övervägas. Utskottet tillstyrker således det i motionerna I: 674 och II: 799 framställda yrkandet om en utredning i angivna hänseende. Syftet i motionerna I: 196 och II: 247, I: 673 och II: 801 samt I: 676 och II: 795 torde tillgodoses genom utskottets nämnda tillstyrkan.»

dels ock att nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»13. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 674 och II: 799 samt I: 673 och II: 801, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, ävensom motionerna I: 196 och II: 247 samt I: 676 och II: 795, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört beträffande angelägenheten av en utredning av frågan om kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna;»

Särskilt yttrande

av herrar Nils- Eric Gustafsson, Johan Olsson, Eliasson i Sundborn och Larsson i Hedenäset, vilka anfört:

»Till vad utskottet anfört och yrkat i anledning av förslaget i motionerna I: 675 och II: 802 om medelsanvisning till bidrag i form av statliga grundbelopp i kommunala bostadstillägg har vi anslutit oss, men vi vill i sammanhanget hänvisa till det utredningsyrkande rörande sådana grundbelopp som reservationsvis framförts av företrädare för centerpartiet i andra lagutskottets utlåtande nr 44.»